

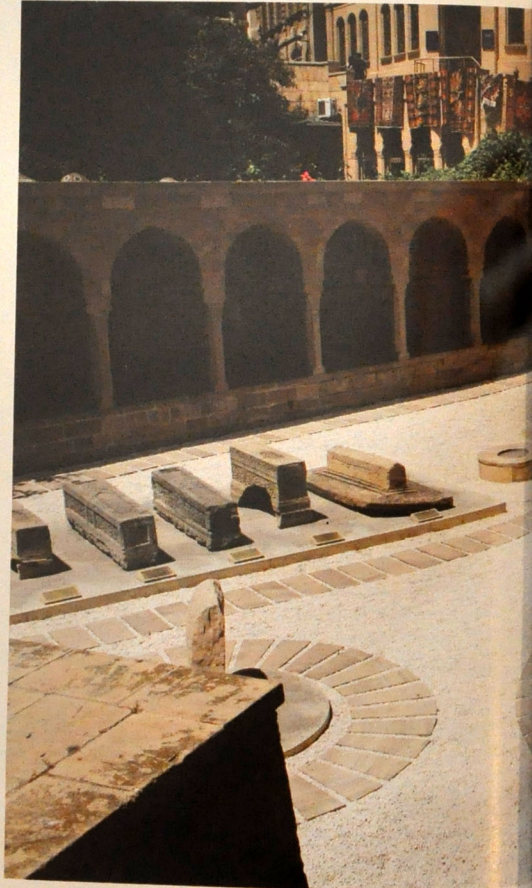
Mədəni turizm - mədəni diplomatiya



Gobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğu

Tarixi mədəniyyət abidələri turizmin inkişafına təsir göstərən, ölkəni turistlər üçün daha cəlbedici edən mühüm amillərdəndir. Turist adətən tarixə, qədim maddi-mədəniyyət nümunələrinə maraq göstərir. Öz növbəsində hər bir ölkə qədimliyini, bəşər sivilizasiyasının formalaşmasındakı rolunu sübuta yetirmək, onu dünyaya təqdim etmək üçün mədəni irs nümunələrini tanımaq istəyir. Beləliklə, turizm ölkənin mədəni irsinin dünyaya tanıtılmasında vasitə rolunu oynayır.

Ərazisində yüzlərlə qədim yaşayış məskənlərinin, tarixi abidələrin olduğu Azərbaycanda son dövrlər turizmin digər növləri ilə yanaşı, mədəni turizmin inkişafında xüsusi önəm verilir. Tarix və mədəniyyət qoruqlarında, turizm məqsədləri üçün istifadə edilən qoruqlarda müvafiq infrastrukturun yaradılması sektorun inkişaf etdirilməsi baxımından xüsusi aktualıq kəsb edir. Bu gün Azərbaycanda turizmin əsas infrastrukturunu qurulub, yeni hotellər istifadəyə verilir,



keyfiyyətli xidmətin təşkili, kadr hazırlığı, turizm imkanlarımızın tanıtımı istiqamətində işlər görülür. Turistlərin mədəni istirahəti, tarixi-mədəni məkanlara turların təşkili də bu sahədə işin mühüm mərhələsidir.

Ölkə prezidentinin 2013-cü ilin 27 dekabrında imzaladığı sərəncamla təsdiq edilən «Daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpası, tarix və mədəniyyət qoruqlarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və inkişafına dair 2014-2020-ci illər üzrə Dövlət Proqramı»da nəzərdə tutulan məsələlərdən biri də mədəni irs məkanlarının turizm məqsədli istifadəsi ilə bağlıdır.

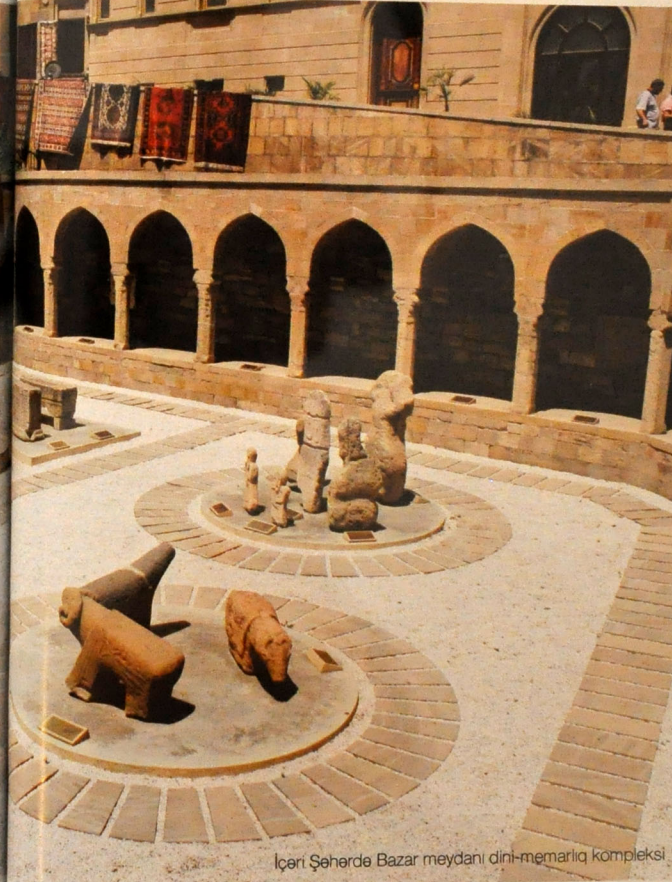


Atesgah məbədi Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu

Tarix mədəniyyət abidələrinin ziyareti turpaketlərə daxil edilir

Azərbaycanda hazırda 6308 tarix və mədəniyyət abidəsi dövlət mühafizə-sindədir, 27 dövlət tarix-mədəniyyət, memarlıq, bədii və etnoqrafiya qoruğu fəaliyyət göstərir. Abidə və qoruqların bir qisminin ərazisində turizm infrastrukturunu artırmaq qurulub. 2008-ci ildə Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa edilmiş istifadəyə verilən Qala Arxeoloji Etnoqrafik Muzey Kompleksi hazırda minlərlə yerli və xarici turistlərin axışdığı məkanlardandır. Bundan əlavə, təbiətin başqa bir möcüzəsi olan Yanardağda təbiət və dövlət qoruğunun yaradılması ilə əlaqədar bir neçə il öncə sərəncam imzalanıb.

Bakının Suraxanı rayonunda yerləşən «Atesgah məbədi»nin ərazisi Azərbaycan Prezidentinin 19 dekabr 2007-ci il tarixli sərəncamı ilə «Atesgah məbədi» Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu elan edilmiş və Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tabeliyindədir. Ölkə başçısının «Atesgah məbədi» Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun mühafizəsinin təmin olunması və maddi-texniki təminatı barədə sərəncamına əsasən isə 2009-2013-cü illərdə burada genişmiqyaslı bərpa və konservasiya, elmi tədqiqat, abadlaşdırma işləri həyata keçirilib. Hər il bu məkanı da minlərlə turist ziyarət edir.



İçəri Şəhərdə Bazar meydanı dini-memarlıq kompleksi

Azərbaycanın daş yaddaşı, qədim tariximizin ana kitabı hesab olunan Qobustan Milli Tarixi-Bədii Qoruğu 2007-ci ildə YUNESKO-nun Dünya İrs Siyahısına daxil edilib. Bu abidəyə dövlət tərəfindən daim diqqət göstərilir. 2011-ci ildə ölkə başçısının sərəncamı ilə qoruq ərazisində qeyri-adi müasir muzey tikilib.

İndiyə qədər bir sıra abidələrdə, o cümlədən Bakı şəhərində «Şirvanşahlar Sarayı Kompleksi», «Məhəmməd» məscidi, «Kiçik Karvansaray», «Bazar meydanı», «Məktəb-məscid», Şəki rayonunda «Şəki Xan Sarayı», qala divarları, «Kış» alban məbədi, «Aşağı Karvansaray», «Şəki xanovların evi», Quba rayonunun Xinalıq kəndində Əbu-Müslüm və Xidir Nəbi məscidləri, Naxçıvan şəhərində «Möminə Xatun», Şərur rayonunda «Qudi-Xatun» türbələri, Culfa rayonunda «Xanəgah» memarlıq kompleksi, Babək rayonunda «Əshabül-Kəhf» ziyarətگاهی dini mədəni abidə kompleksi, Qusar rayonunda «Şeyx Cüneyd» türbəsi, Qax rayonunda «Kürmük» məbədi, «Sumuqqala» abidəsi, Gəncə şəhərində Nizami Gəncəvi məqbərəsi, Lənkəranda «Lənkəran xanının evi» (hazırda tarix-diyarşünaslıq muzeyi kimi fəaliyyət göstərir), Hacıqabul rayonunda «Pir Hüseyn» xanəgahı və digər mühüm tarixi-memarlıq əhəmiyyəti olan abidələrdə bərpa-konservasiya işlə-



Şəki Xan Sarayı

ri başa çatdırılıb. Bu abidələrin hər biri turizm şirkətlərinin tərtib etdiyi turpaketlərə daxil edilib.

Turistləri ilin bütün fəsilərində cəlb etmək istəyən ölkələrdə mədəni turizmin inkişafına xüsusi önəm verirlər, çünki bu anlayış mövsümlə əlaqəli deyil...

Azərbaycanın «mədəni diplomatları»...

Statistikaya əsasən Azərbaycanda gələn turistlərin əksər hissəsini daha çox tarixi mədəniyyət nümunələrimiz maraqlandırır. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən turizm şirkətləri ilə sorğuya

əsasən Azərbaycana gələn mədəni turizm həvəskarları Qobustana, İçərişəhər, Şirvanşahlar sarayı və Qız qalasına, eyni zamanda «Atəşgah məbədi» və Yanardağa, Ramana və Mərdəkan qalalarına, yeni yaradılmış Qala Arxeoloji Etnoqrafik Muzey Kompleksinə getməyə daha çox maraq göstərirlər.

Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəs Qarayev Azərbaycanda mədəni turizmin ən perspektivli turizm növünün olduğunu dəfələrlə vurğulayıb. Azərbaycana səfərlər turizm şirkətləri tərəfindən də təşkil olunur, amma fərdi qrup şəklində də gələnlər çoxdur: «Bu turist qrupları əsasən Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, adət-ənənələri ilə tanış olmaq, qədimlik simvolu olan İçərişəhərin küçələrini gəzmək, Şirvanşahlar sarayının tarixini eşitmək, Qız qalası haqqında əfsanəni dinləmək, dünya mədəniyyətinin çox nadir abidəsi, insanlıq sivilizasiyasının ilk ocaqlarından biri olan Qobustandakı rəsmlərə tamaşa etmək, özünü bir tacir kimi hiss edib Böyük İpək Yolu üstündə, Şəkiddə dayanmaq istəyirlər. Bu turistlər öz ölkələrinə qayıtdıqdan sonra sanki Azərbaycanın «mədəni diplomatı»na çevrilirlər. Təklif olunan marşrutlara nəzər salsaq, əsasən onların abidələrimizi, muzeylərimizi, tarixi məkanlarımızı əhatə etdiyini görürük. Təbii ki, çimərlik,

Qala Arxeoloji Etnoqrafik Muzey Kompleksi



lyuks hotel və s. həvəskarları da xalqımızın mədəniyyəti ilə tanış olub qayıdır. Turistləri cəlb edən yerli özünəməxsusluq tarixə, mədəniyyətə maraqlıdır.

Azərbaycanda bütün tarix-mədəniyyət abidələrinin turizm xidmətləri göstərməyə hazır olduğunu deyə bilmərik. Arxeoloji və digər abidələr sadəcə bir abidə olaraq qalsa, turist üçün ələ də maraq kəsb etməyəcək. Onları turistin xoşuna gələ biləcək vəziyyətə gətirsek, yol infrastrukturunu qursaq, abidənin

yerləşdiyi ərazidə turistlərin dincəlməsi, əyləncəsi üçün şərait yaratsaq, o, əsil turizm obyektinə çevriləcək. Qobustan qoruğunda yaradılan yeni muzey örnək ola bilər.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti mədəni irs məkanlarının turizm məqsədli istifadəsi, tarix və mədəniyyət abidələrinin yaxınlığında müvafiq infrastrukturun qurulması məqsədi ilə yaradılıb. Amma

bu işləri bir dəfəylə həll etmək mümkün deyil, ona xüsusi incəlik və ehtiyatla yanaşmalıyıq. Bunun üçün ilk öncə abidənin bərpası və ya konservasiyası həyata keçirilməli, xüsusi mühafizə zolağı yaradılmalıdır. Turistlərin abidənin tarixi, memarlığı, burada aparılan bərpa işləri ilə bağlı müfəssəl məlumat alması üçün məlumat lövhəsi qoyulmalı, çap məhsulları hazırlanmalı, ekskursiya üçün şərait yaradılmalıdır. Bələdçilərin müxtəlif dillərdə məlumatları çatdırması da şərt-dəndir.

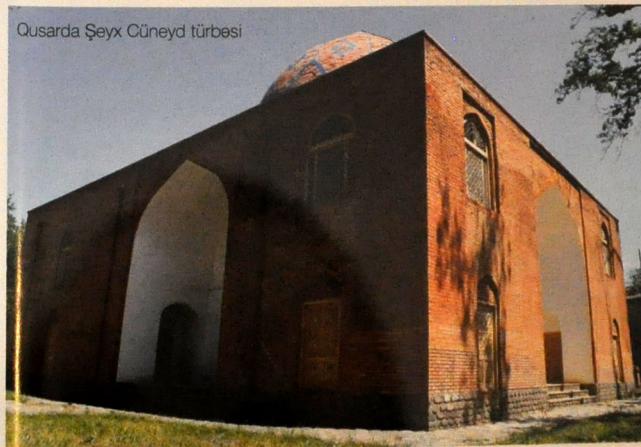
Mərkəzdən uzaqda yerləşən tarixi abidələrin yaxınlığında hotellərin, motelərin olması da önəmlidir. Turistin həm gəzməsi, həm də istirahəti üçün lazımı şərait olmalıdır. Turistlər regionlarda yerləşən tarixi abidələri ziyarət edərkən, eyni zamanda o bölgənin sənətkarlığı, mətbəxi, özünəməxsus adət-ənənələri ilə də tanış olurlar.

Bütün bunlarla bağlı Dövlət Proqramı çərçivəsində müvafiq işlər görülür. Beləliklə, mədəni turizm və mədəni diplomatiya bir-birini tamamlayan məfumlara çevrilir...

Röyane CƏFƏR



İçəri Şəhərdə «Kiçik Karvansaray»



Qusarda Şeyx Cüneyd türbəsi